

material and technical base of educational institutions by improving their resource provision, the professional development and self-improvement of teachers and lecturers, the optimization of the network of educational institutions, the development of public-private partnerships [5, p. 95].

In the era of the knowledge economy, human capital development must be a strategic priority to sustain economic growth, innovation, and social progress. A forward-looking approach that integrates modern education, continuous skill development, and digital transformation will empower individuals and organizations to thrive in an increasingly competitive global landscape. Through coordinated efforts by governments, businesses, and educational institutions, societies can build resilient and future-ready human capital that drives long-term economic prosperity.

1. Алексєєв А., Бикова А., Даденко В. Теоретико-методологічні основи інвестування у розвиток людського капіталу. *Економіка і організація управління*. 2024. № 1(53). С. 78-89.
2. Голубєв О. Розвиток людського капіталу в контексті сучасних викликів для української економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 7.
3. Кравчук О., Лебедченко В., Луців Р. Економіка знань, сучасні інформаційно-комунікаційні технології. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51.
4. Семчук Ж., Соколов О., Шав'як О. та ін. Економіка знань як фактор конкурентоспроможності національної економіки. *Академічні візії*. 2024. № 31.
5. Ясінська Т. Розвиток людського капіталу як основа соціально-економічного відновлення України. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2(18). С. 88-98.

Ірина УМРИХІНА

доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
Донецького державного
університету внутрішніх справ
(м. Кропивницький, Україна),
доктор філософії

<https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛІЄНС ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ефективне забезпечення фінансово-економічної безпеки є однією з передумов необхідної стійкості всієї національної економічної системи та гарантія її поступального розвитку. Економічна безпека надає спроможність національній економіці зберігати стійкість та вразливість до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Наразі, критично важливу роль у складовій дохідної частини держави відіграє міжнародна допомога у підтримці економічної безпеки України в умовах воєнного стану. Вона впливає на різні аспекти економіки, допомагаючи країні вистояти перед викликами війни. *За даними Міністерства фінансів України у 2024 році було залучено 41,7 млрд доларів зовнішнього фінансування, але незважаючи на це найбільшими драйверами зростання доходів держави є податкові надходження.*

Незважаючи на це, податки є головним джерелом фінансових ресурсів, що централізуються державою для забезпечення суспільно необхідних і законодавчо встановлених потреб. У сучасних умовах розвитку ринкової економіки, поглиблення процесів інтеграції та глобалізації значення податків у забезпеченні національної економічної безпеки зростає в багато разів. Надання державою суспільних благ і послуг, пов'язаних із створенням нових робочих місць і підтриманням загальної зайнятості, соціальним забезпеченням і соціальним захистом, освітою та охороною здоров'я, правоохоронною діяльністю, фінансується переважно за рахунок податкових надходжень. З податковою системою та податковою політикою пов'язані інтереси не тільки держави, а й усіх громадян, верств і груп населення, підприємств і організацій. Податки та податкова політика в сучасних умовах є одним із найважливіших об'єктів ринкових реформ. Податки впливають на стан економіки, бюджетної системи, фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування, від них залежить здатність держави виконувати свої функції [1, с. 112].

Покращення податкової дисципліни платників податків, а також мінімізації ненадходжень до державного бюджету є ключовими в умовах реформи податкової системи,

адже пріоритетним є підхід для змін відповідно до потреб платників податків, тому Державна податкова служба впроваджує систему податкового комплаєнсу. Це процес, коли платник податків консультується з податковими експертами, щоб правильно скласти звітність і сплатити податки. Це допомагає максимально зменшити податкові ризики. Комплаєнс включає не тільки своєчасну сплату податків, але й аналіз того, як платник податків виконує всі інші податкові вимоги.

Зміни в податковому законодавстві, що відбуваються постійно, створюють невизначеність для платників податків. Тому важливо, щоб вони вміли ефективно керувати податковими ризиками, дотримуючись встановлених правил. Через це платникам податків потрібно добре розуміти всі зміни і виконувати свої податкові зобов'язання, за для мінімізації ризиків, які є частиною негативного впливу на економічну безпеку.

Ризик зазвичай вживається в однині, хоча видів ризику може бути багато і відносини між ними характеризуються різною силою і спрямованістю впливу. Тому в управлінні ризиками рекомендується комплексний підхід, заснований на розгляді всіх видів ризику одночасно.

Необхідно діяти на випередження, щоб ефективно управляти ризиками. Це означає не лише запобігати негативним наслідкам, але й шукати та використовувати потенційні переваги.

Особливої нагальності це питання набуває для України, економіка якої вже достатньо тривалий період знаходиться на «воєнних рейках». Відтак, з метою мобілізації надходжень до державного бюджету, а також оптимізації та раціонального використання фінансових ресурсів України, зусилля держави направлені, в тому числі, на збільшення доходів через податкову політику та адміністративні реформи.

Запровадження податкового комплаєнсу забезпечить системність та єдиний підхід до управління ризиками, дотримання податкового законодавства в роботі органів Державної податкової служби України, зосередження зусиль податкових органів на найбільш проблемних питаннях в адмініструванні податків і зборів.

Метою запровадження податкового комплаєнсу в компанії є:

1) дотримання податкового законодавства, що гарантує податкову безпеку та мінімізує пов'язані з цим ризики для компанії та її посадових осіб. Крім того, це захищає їх від фінансових і нефінансових санкцій;

2) податковий комплаєнс дозволяє здійснювати моніторинг і постійний контроль за всіма процесами, що відбуваються в компанії та реагувати на можливі порушення. Це також дозволяє мінімізувати ризик за допомогою відповідних профілактичних заходів;

3) податковий комплаєнс сприяє уникненню подібної помилки в майбутньому та забезпечує постійний нагляд за функціонуванням системи, а також зміною норм податкового законодавства[3].

Податковий комплаєнс не встановлює жодних нових обов'язків або обмежень для платників податків. Для більшості платників, які прагнуть дотримуватися податкового законодавства, Державна податкова служба зосередить зусилля на спрощенні виконання податкових обов'язків – вжитті проактивних заходів впливу (роз'яснення норм податкового законодавства, аналіз і спрощення за необхідності форм податкової звітності, активна взаємодія з представниками платників податків та експертним середовищем). Реактивні заходи впливу (зокрема, контрольна - перевірна робота) будуть застосовуватися лише для платників з найбільш вагомими податковими ризиками, які визначатимуться централізовано за єдиними правилами в межах, передбачених нормами Податкового кодексу України. Варто зазначити про те, що податковий комплаєнс є ефективним лише тоді, коли його правильно впроваджено.

Не залишається осторонь і той момент, що заходи реформації державної податкової політики на найближчу перспективу зосереджені також на подальшій гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС, впорядкуванні податкових пільг та зосередженні на розбудові довіри громадськості до Державної податкової служби, а також розробці сучасних практик для управління комплаєнс-ризиками.

На виконання вимог Меморандуму про економічну та фінансову політику від 17 червня 2024 року, що укладено між Міжнародним валютним Фондом та Україною та виходячи з положень Національної стратегії доходів до 2030 року, Кабінетом Міністрів України прийнята Постанова № 854 від 25.07.2024 року [2], якою Уряд погодився з пропозицією Міністерства фінансів України стосовно реалізації експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі. Відповідно урядом запроваджено комплексний план покращення комплаєнсу, що охоплює виявлення, аналіз, оцінку та мінімізацію ризиків

за основними видами податкових ризиків.

Дотримання податкових процедур допомагає платнику податків постійно контролювати свій податковий стан і запобігати порушенням. Це також дозволяє платникам податків адаптуватися до змін в законодавстві, що впливає на її ефективність, репутацію і можливість законно оптимізувати податки та досягати своїх цілей.

Отже, податковий комплаєнс є невід'ємною частиною економічної безпеки. Його дотримання сприяє стабільності державних фінансів, зменшенню ризиків для підприємств, боротьбі з тіньовою економікою та корупцією, а також покращенню інвестиційного клімату.

1. Касьяненко Л.М. Податково-правове стимулювання розвитку економіки. Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 26.10.2022. Ірпінь, 2023. С. 112-117. URL: <https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e35037fa-5b3e-4daa-95b2cb14a93e0211/content>.

2. Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі: постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року №854. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854-2024-%D0%BF#Text>.

3. Податковий комплаєнс – чому це важливо? URL: https://biz.ligazakon.net/analytys/230337_podatkoviy-komplans-v-kompan---chomu-tse-vazhливо.

Надія ФІСУНЕНКО

доцент кафедри
соціально-економічних дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат економічних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0003-3985-7813>

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РИНКУ ТОВАРІВ

Фінансово-економічна безпека є визначальним фактором стійкості та конкурентоспроможності підприємств в сучасних ринкових відносинах. У сучасному глобалізованому середовищі, де зміни відбуваються стрімко, компанії стикаються з численними загрозами та ризиками, що можуть вплинути на їх фінансову стабільність і довготривале функціонування. Фінансово-економічна безпека передбачає захист бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз, здатних спричинити фінансові втрати чи дестабілізувати діяльність. Вона охоплює оцінку ризиків, аналіз зовнішнього середовища та розробку стратегій управління для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки відіграє провідну роль у:

- підтримці конкурентоспроможності – допомагає підприємствам утримувати свої ринкові позиції;
- забезпеченні інвестиційної привабливості – фінансова стабільність сприяє залученню інвесторів;
- підвищенні операційної ефективності – сприяє оптимізації бізнес-процесів [3, с. 112].

Фінансово-економічна безпека підприємств є визначальним чинником їх успішної діяльності. У сучасних реаліях компанії стикаються з численними загрозами та ризиками, що можуть негативно позначитися на фінансових результатах, репутації та конкурентних перевагах. Усвідомлення основних ризиків та загроз дає змогу підприємствам своєчасно впроваджувати заходи з їх мінімізації, забезпечуючи стійкий розвиток (табл. 1).